

(/)

🏠 (/) > Besættelsen (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Tavs som graven

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/danmark-besat-1940-1945>)

Tavs som graven

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 3184

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/tavs-som-graven>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/tavs-som-graven>) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/tavs-som-graven>) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/tavs-som-graven&title=>)

Klaus Bertelsen

Tavs som graven – Udvalgte gravmæler fra 2. verdenskrig på Aarhus Nordre- og Vestre Kirkegård
Aarhus Byhistoriske Fond, 132 sider ill, 199 kr.

Kirkegårdsvandring i Aarhus

Det er på mange måder lønsomt at gå på vandring på en kirkegård. Selv i storbyen forsvinder støjen, når man går på besøg i de dødes rige. Overalt på kirkegårdene fortæller gravstenene om forgangne tider – både spændende, udfordrende og gribende. I bogen "Tavs som graven" tager cand.mag. Klaus Bertelsen læserne med på både Aarhus Nordre og Aarhus vestre kirkegård.

Af Erik Ingemann Sørensen

Som dreng tog min far mig ofte med på forskellige cykelture i Fredericias opland. Kom vi forbi en af de mange små kirker, ja så standsede vi og gik ind på kirkegården for at "læse gravsten", som min far kaldte det. Det var en spændende verden, jeg på denne måde fik indblik i.

Bogen "Tavs som graven" er en vejledning til kirkegårdsvandring i Aarhus, der oplevede mange voldsomme begivenheder under den tyske besættelse. Ca. 215 aarhusianere mistede livet herhjemme, i kz-lejr eller til søs. Men kirkegårdene rummer også engelske flyvergrave og knap 900 tyske soldater og flygtninge. Ganske overraskende har man taget et dansk medlem af SS-Sicherheitsdienst samt en formodet stikker med. Det kan synes en gåen over en etisk kant – modsat er disse sten med navnene en del af historien, som vi ikke bare kan viske væk. Heller ikke om kollaboratøren Thorkild Junker.

To likvideringer

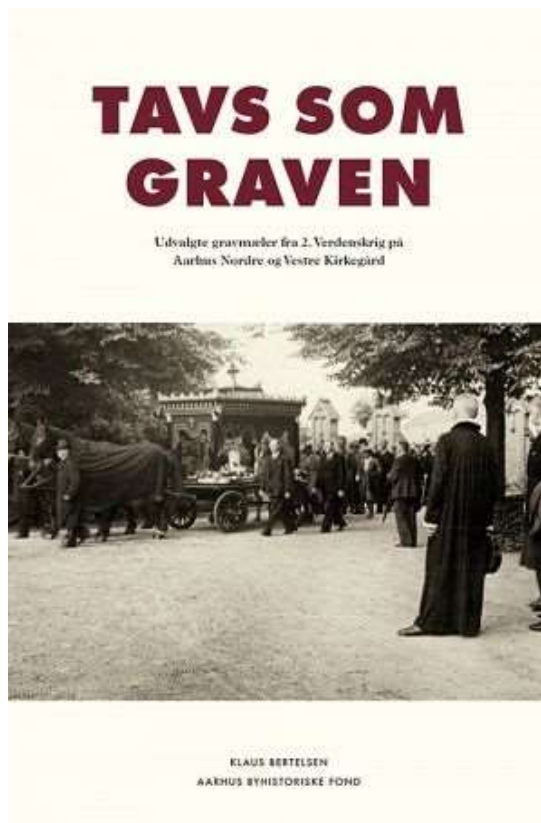
Olaf Quist S.D. Angest 6.7. 13 - 30.4. 45. Der var blot 5 dage til befrielsen. Den 32 år gamle Olaf Quist var den 10. august 1937 blevet gift med Carla Frost. Det er en af de få ikke 'militære kilder', der findes om ham. Inden han dukker op i tyske kilder. Han kalder sig Dr. Peters. I besættelsens sidste måneder deltog han aktivt i den tortur, de danske frihedskæmpere blev udsat for.

Den 3. marts 1945 blev en Wilhelm Peters ud fra Royal Hotel i Aarhus. Han blev dødelig ramt af 2 hovedskud. Det viste sig imidlertid at være en frygtelig fejltagelse. Peters var ikke Dr. Peters. Den anden Dr. Peters indså hurtigt, at han ikke kunne færdes uden beskyttelse. Men den 29. april gik han sammen med Oberscharführer Johannes Eriksen ind på Hotel Royals bar. Her opholdt den danske faldskærmsagent, Kjeld Toft-Christensen sig helt tilfældigt. Da han så de to landssvigere, skød og dræbte han dem begge på klos hold. Olaf Quists grav befinder sig i Litra O.

Den 27. november 1945 begik Kjeld Toft-Christensen selvmord. Efter at Hartvig Frisch kaldte stikkerlikvideringerne for mord.

På Nordre Kirkegård Litra V 171-172 står en gravsten med navnet Knud Erik Hansen Ørskou. Med datoerne 1.1.1920 – 28.3.1945. Han var medlem af det kommunale vagtværn, der var blevet oprettet i 1944 – efter politiet var blevet taget den 19. september 1944. Den 28. marts var han tilfældigvis på vej under Clemens Bro. Her stødte han ind i tre modstandsfolk. De forlangte at se hans legitimationskort. Navnet var ikke til at tage fejl af. Det figurerede også på en liste over mistænkte stikkere. Da han nu havde set de tre modstandsfolk, tog de ham med. Efter et længere forhør skød de ham. Liget blev herefter smidt på Jyllands Allé. Det har siden vist sig, at beviserne mod ham var lidt tyndbenede. Hvorfor han nok hører hjemme i den gråzone, likvideringerne også var en del af.

Drenge, I Drenge, som døde.....

Den 2. december omkring klokken fem fik 5 modstandsfolk, der sad i Aarhus Arrest ved Vester Allé, at vide, at de skulle henrettes inden for de næste to timer. En delegation havde været i Silkeborg bad for at søge om benådning hos von Hanneken, hvilket han blankt afviste.

Mindesten i Husby Klit for de henrettede modstandsfolk.

Da borgmester Stecher Christensen hørte dette kørte han sammen med den lokale Røde Kors leder til København, hvor de dagen efter fik adgang til den tyske rigsbefuldmægtigede, Werner Best. Han afslog også under henvisning til, at det var de militære myndigheder, der skulle afgøre sagen. For egen regning skal jeg anføre, at Best her taler usandt. Han kunne benåde, men skubbede ansvaret over på andre. Samme "kunstgreb" foretog Karl Dönitz i befrielsesdagene – og i flere tilfælde efter. Så man kunne stå med de såkaldte "rene hænder".

De fem blev kørt ud på Skæring hede. Godt 50 tyske soldater stod klar. Modstandsfolkene blev bundet til pælene, og kort efter hørtes skuddene. De blev herefter lagt i kister og kørt bort. Hvortil vidste ingen. Det blev først opklaret et lille år efter. En tysk underofficer, der gjorde tjeneste ved minerydningen på Vestkysten kunne udpege stedet. De fem kister blev gravet frem – og kom hjem.

Derfor finder man på Vestre Kirkegård stenen over Georg Goritz Mørk Christiansen Litra K2.

Den bærer denne inskription:

De vil ikke sørges til Døde,

Men leve i tro og mod.

Bare i dristige Hjerter

Strømmer de Faldnes Blod.

Staklerne på flugt

Fra den 12. februar til den 5. maj kom der omkring 250.000 tyske flygtninge til Danmark. Under de frygteligste pinsler, isnende kulde, frygtelige rejser over havet slap de for yderligere rædsler. Næsten.

Mange var så ødelagte, at de ikke overlevede. Som det fortælles på denne sten. Levede de i korte minutter – eller havde de allerede lukket øjnene forinden? Det ved vi ikke. Stenen tier.

Gravstenen er ikke fra Aarhus. Derimod fra Esbjerg. Men situationen var den samme, overalt hvor de tyske flygtninge skulle opholde sig

Dette er hermed en opfordring til at stoppe op i hverdagen for at gå på opdagelse i de små samfund rundt om i landet. Der er så mange historier, der venter på at blive fortalt.

[Historie-online.dk, den 1. juli 2020]